

Landskap: Skåne Upptecknare: Agda Oleson, Limhamn
 Härad: Oxie Berättare: " " " *m. fl. se sppt.!*
 Socken: Limhamn, Högby sock. Berättarens yrke: sparbanksbitjänsteman
 tillhör numera Stockholm stad
 Uppteckningsår: 1962 Född år 1900 i Limhamn, Högby sock.

Lokal - och personhistoria. s. 1-35.

LUF 117

6/6-62

Lias hel L. a. F. 117

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUNDLokal och Personhistoria

Lund 17

Lindhamn, min hembygd, upptecknat efter
egna minnesbilder och vad jag hört
äldre personer berättat och då främst
min farfar Ola Henniksson.

Naturförhållanden.

Lindhamn ligger sydöst om Kalmia cirka 5 km.
mellan Kalmia Central och Lindhamns Godsstation.

Lindhamn ligger på något sitt varmare havet än
Kalmia, man känner mycket mer solluften på Lin-
hamn än i Kalmia. Bottenhamnen i Lindhamn
hade på sin tid större naturligt djup än Kalmia hamn.
Man har funnit stora kalkfyndigheter i jorden,
och påställt efter kalk att bryta berg. Man brytade först

Lindhammens
hamn
djupare än
Kalmia hamn

på två olika ställen ~~som~~ det ena är Grävleggravarna
det andra är Limbramms kyrkogård. Men då det
visade sig att här ej fanns så mycket ovan väntat,
fick man lägga ner arbetet, till förlust för ledarna.
Det var danska företagaren. Nya män bidde till,
och man sökte på nytt lite söderut, med resultat
att vi nu på Limbramm har ^{nuvarande} Europas största
kalkbrott.

År 1912 låt man iordningställa Grävleggravarna
som låg öde och puffigt. Alla skolbarn i 10 & 12 års
åldern uppmanades hjälpa till, man fick ordra av
lärares eller lärarinnors att infirera sig i skolan
med en stor korg eller fickförläde, och så marscherade
vi till platsen för att plöja sten, som sandledes
i högar och sen förslades till utgrävnaden vid skandern.
Detta arbete gjordes en gång i veckan under ett par
vårmanader. Sedan blev platsen en fin Idrottsplats.
Men ¹⁹¹³ var kyrkogården iordningställt för

Danska
bygde med
kalkbrytning

Limbramm
kalkbrott
stunt i ossa
Europe

Skolbarn i
arbete för
Idrottsplats
i gamla
kalkgraven

år 15 är tidigare då Thorska Cementfabriks ledare
ingenjör R. F. Berg lät istruvningstillägg gjutas med
advokatens som var gräsbetarna och som användes till
sittplatsen. Här hade alla skolbarn på Limbrann
sin skolexamen. På 1890-talet hade Thorska Cement-
en stor festlighet i "Grottan" (som den kallas i
falkarna) och med medaljutdelning. De religiösa
föreningarna hade ofta sina sammankomster i
Grottan. Limbrann har vuxit i falkmängd och nu
är Grottan en förtäring och tarvas renovering.

Från nordost till sydväst ströcker sig en äro eller
vall som kallas Järsvallen, den hade förgreningar
och här och var uppskott större eller mindre bäckar,
som nu är utplånade.

Naturliga strandängar som tyvärr försvunnit
för utvecklingen. På 1890-talet började man utgräva
stranden med avseende på kretsloppet, och 1961 ~~har~~
- har vi kanske högst 200 m. naturlig strandäng kvar.

Religiösa och
falkfesten i
gammal
kalkgröva
"Grottan"

Järsvallen
och bäckar

Strandängar
o. utgrävning

I Lundet, eller "sjön" som fiskarna säges, finns
många grund och anhopning av stenar. Där är
Kallgrundet, Orskarsgrundet som hade fyrskipp och
småbåt på dessa fyrskipp hade man 6 mans besättning
1961 har fyrskippet ersatts med fasta fyror, andra
grund är Sjölgrundet, Rabbsarna, Trindelen, Lermacken,
Skensören, och fiskerplatser i älven vid Blåstenbrälet
och Målleröret.

När som Linnströmmen har varit ligger en stor sten
samtliga kallade den för Linnstullastenen om den
belade de gamle, att den vände sig när den kände
lukten av "pannekakor". Andra sa att den vände
sig på julkvällen.

Olyckor:

Ti läsa i farfars anteckningar: En Kärnsando-
brigg gick på grund vid Målleröret och
blev vrak. Det var på sommaren 1884.
— 1885 Den 10 maj Under en regnby med

Grund,
stenar och
häl.

d. 13/12 1961

beddelades.
i radia ett
fyrskippet
Orskarsgrundet
Kallgrundet
vrakets för gott
Skens. som
vände sig.

Olyckor
till sjöss

kulning omkring två man från Lillagrundets
fyrskopp, då de vara på väg ut. Ingen sig hus
det gick till.

- 1901 19/1 Mars om Lillagrundet ställe två
ångare och under fjöska. Den ena av dem
Sjöfiskerijämbudet, men blev sedermera upptagen.

- 1909 16 Mars om ångbåt skandade på Spindelen
en annan vid Ribersborg.

- 1915 22 ^{aug.} ~~aug.~~ om dansk ångare skandade på
Spindelen.

- Farfars kassaboks berättelse den 31 maj 1903 om
Fiske: 12 liter mjöl (räk) i Blåstenbrädet - kr. 7.50.

Fornminnen.

Vid utgrävningar i Järvellen, kalkbrädet, bakarna
och vid grävning för nybyggnad har man i marken
och jorden gjort många stenåldersfynd framför-
allt axar, pilor och spjett av flinta. Till det tydes

6 ftes
Om berättelsen
om utgrävningar

Stenålders-
fynd.

på att Linnhamns varit en stenslidesboplats.
Om skellet har man funnit i jorden, som man
kallar "stenslidesmarken."

Vid Järsvellens södra ända ligger Knuts becke.
De äldre trodde denna var en grashög. Att den
fyllt marmet Knuts becke kommer av att den ligger
på dåvarande Knut Nilssons ägor. Knut Nilsson var
min farmors farbror. En äldre bror till h. v. h.

Anders Nilsson, min farmors far, ägde ett små-
bruk med skändrätt längre söderut på nuvarande
Lidbarysområdet. Från denna plats har jag hört
farmor och farfar berättat att man funnit många
skelldelar och de vare säkra på att här stått
ett slag av järn. Även har jag hört farfar berättat
att på detta område hade man väjat av bjärting.

Kyrkan

Linnhamns och Kogllis tillhörde samma församling,
och den Kogllis var moderförsamlingen. Kyrkan låg

Knuts
becke

Lidbarys-
området ett
slagfält

Linnhamns
Kogllis församling

i Högllie by och var en medeltidskyrka. De rika bönderna ville ha en större och modernare kyrka varför man rev den gamla kyrkan nästan gång på 1880-talet. Den nya kyrkan uppfördes snart närmare Linnhamns, som nu var större i folk-
mängd än Högllie. Under tiden man byggde den nya kyrkan måste man förlägga sina gudstjänster i Bärkeflo kyrka som ligger långt från Linnhamns. Lästerna fingo gå den långa vägen dit varje söndag. min far Anders Olsson Hennichsen var en av dem, som blev konfirmerad i Bärkeflo kyrka år 1888. 1890 var den nya kyrkan färdig, man kallade den Linnhamns kyrka. Det skeddades från Högllie kyrka. Det låg näst ha varit stor diskussion om namnet, men församlingen kallades fortfarande Högllie församling. Namnet är det Linnhamns församling.)
Den gamla Högllie kyrka låg mycket långt från kusten och fiskarna som bodde på Högllie Skandmuck

Högllie
medeltidskyrka
ca 1888

Gudstjänst
i Bärkeflo

Linnhamns
kyrka invigd
1890 då
Högllie församling
nu
Linnhamns församling

hade därför mycket lätt att gå till kyrkan.
 Dessa ville ha sina gudstjänster på vännen hall,
 man öppnade sina dörrar för predikanten, man började
 med moten i hemman, och då man byggde nya
 hus inredde man i övre rummet en sal, där man
 hade religiösa sammankomster inom de olika
 sekter som då fanns. Det var inte alltid man
 hade predikant utan då fick en av församlingens
 eller prästare, läsa ut Bibeln.

Man vid högtiden gick man gärna till Lanket
 Petri kyrka i Kocimö. En gång berättade att
 vid en gudstjänst därstades här hörd prästen Olin
 säga: "Gör inte som jag gör, utan gör som jag säger"
 från predikstolen.

På grund av de många främlingsa församlingarna
 och deras församlingshus och kyrkor, och den långa
 vägen till stadskyrkan blev gjort att Lanket
 är förtärlig på sig och sin kyrka.

Predikanten
 i hem och
 församlings-
 salen

Gudstjänst
 i Petri kyrka
 i Kocimö

Lyckögården.

Enligt Högstas gamla modeltidshäfte ligger en liten
lyckögård, många begravningar. Föreliggande ^{här} minns jag
jag minns för 50 års sedan ^{att} jag var med farnos
på lyckögården som skulle se till färderna. Den gissa
(han dog tid av rödsot). Men det jag först minns ^{för}
var de vackra träden av vita s. k. Guldrosor. Min
farnos hade ^{en} sådan vit korsbuske i sin trädgård.
Linnhamns lyckögård.

Enligt minnen trädgården som upprättades som barn och
som vi tyckte var förfärligt vackert. På ett grav-
ställe stod tre gravstenar som för bonden Ola Gall
en två m. hög sten, en för systern Selma Gall, en halv
meters högre och för pigan Anne en halv meters högre
sten. Dessa tre gravstenar har blivit utbytta under
senare år mot en mindre gemensam gravsten.

De äldre bönderna i Högsta har mycket gammal
gravvård på Linnhamns lyckögård. Bland dem ^{är}
Fiskars

Högsta *
Lyckögård
Begravning
endast på gamla
familjgravplatser

Olika höjd
på gravstenar
innan, innan -
tydligt
Böndernas
gravstenar
gammal

Fiskars
gravstenar
enkla

och fiskarebefolkningen har mera enkla gravvårdar
och ofta ett arkiv på gravstenen. Danderna från
Hogstie har sina gravar öster och norr om kyrkan
medan fiskarebefolkningen har sina gravar väster om
kyrkan. Framför något snett mot kyrkoingången
har ingenius R. F. Berg sin gravplats. Platsen är
inrämnad av ett järnstaket och på en gräsbevuxen
hög kulle står en enkel men värdig hög sten av
grå granit, och inskriftionen är på arkiv.

R. F. Berg
(Lindhamnskyrka)
gravvård

R. F. Berg

* 31.5.1846 † 8.12.1907

Emelie Berg

F. Bagge

* 16.1.1849 † 7.7.1884

Stephanie Berg

F. Westman

10 * 29.10.1849 † 28.12.1933.

Bekygelse och bylov

Limbhamns som självständigt samhälle är en gammalt. Bönderna i Kogellie ägde stor del av jorden med till stranden och även strandrätt. Man ser ofta beteckningen Kogellie Strandmarks i gamla papper och utskrivning från riksa gårdar i Kogellie. Bönderna hade ofta fiskevägar som skälte fisket åt banden. På 1830-1840 ^{talet} började några av dessa fiskevägar att bli självständiga och fiskare, man byggde ett litet hus vid stranden slog sig på fisket, men man hade en kor, en gris och några höns, som fisket skulle bli fet så hade man ju föda för vintern.

Den första jorden på Limbhamns, som ägdes av en Kogellie, var professor Krichens. På denna jord har man för 2-3 år sedan uppfört ett modernt 14 rummingshus, som ligger vid Strandgatan. På slutet av 1700-talet fanns ett kalkbruk

1. Limbhamns
 2. Falkburen
 3. Limbhamns + husbetrossfiske
 4. Fiskevägar o badplats
 5. Industriort
- ett beombrant fiskevägar med början 1875 och fram till 1940 sedan stadigt nedgående.

Plus stadsdel omkring 27.000 inv. 1962.

och gruslag belagna på Stora söder om Linnhamns
några av dessa gruslag fanns kvar på slutet av
1800-talet. Här fick ofta kvinnorna och gamla
männ barna grus. Jag minns farfar ha berättat
att hans mor som var född 1830 och blev tidigt
änka fick vissa kvinnors arbete vid grustaget.

Vid gränsen mellan Linnhamns och Oelms
lag var klunga hus på slutet av 1700-talet och in
på 1800-talet dessa hus kallade man Stormbyn
De låg högt och frukt och sjön gick in i en
vika. Fäsket arbetade på gruslag nägon på större
gården i värdsten och man fick hade till husbehov.
Stormbyn hörde till församlingen. På 1840-50-talet
flyttade man längre söder på och vi har ^{ett} ~~en~~
~~bygd~~ som heter Raby inom Linnhamns församling
här har man byggt små hus med stäppor
utan någon byggnadsordning. Det var fiskare
och de första fabriksarbetarna som bodde här.

Storbryn
och gruslag.

Stormbyn
på 1700-talet

Raby

De små husen med sinna pyddliga små trädgår-
dar finns kvar fast ägarne skiftat. Jag hade
är Stadsplanchefsen att dessa små hus får stanna
kvar då det är möjligt reda ut deras läge på korta.

Från Skarvbygd flyttade folks även ut till
Lagellie Strandmark man drag sig ut ^{småt} till sjön.

Lagellie
Strandmark
+ Tibbarys

Ett exempel: Min farmors farfar var en
sakförare, hette Carlsson och var i Borgholm.
Hans son Nils Jansson, född 1789 och hans hustru
Kersti Knutsdotter född 1791, blev vigda i Färie
1815 och bosatte sig i Skarvbygd. Nils Jansson
kallades husman. Nils Jansson hade tre söner
Anders, Jöns o Knut Nilsson. Dessa personer
var de första som bosatte sig i den Tibbarys
området som kallades då Lagellie Strandmark.

Anders Nilsson min farmors far var den första
som bosatte sig långt ut på Strandmarken år 1848.
hade ett småbruk och även idkade fiske. För denna

plats finns intet kvar från den tiden som
 min farrens föräldras bäjades plöja, bygga och
 så. Här finns en villa byggd för min och platsen
 kallas Sibbary, men detta namn är ej nytt, det finns
 i min beundran, det har jag hört min farrens mamma
 ofta. Det påstås att namnet Sibbary kommer
 från ordet "sibbada" att de två bröderna som
 måste först skata djuren innan de skulle gå på
 sjön och därför blevo serna, som av limhamns-
 fiskarnas kallades sibbada. Detta ord har jag hört,
 men jag tvivlar på att Sibbary blivit kallad efter
 de två männens arbetsätt. Jag har aldrig hört
 farren eller farfar sagt något om detta utan det
 var ett namn som Kaly, Bytary och Thatt två
 namn på huskällningen inom Limhamnen (som jag väntar
 ej på att bli något).
 De andra brödernas förs o Knut Nilsson har
 finns ännu kvar och som de säljes om en fast
 förende utlophade från Knut Nilsson ägar.

Fanns
 Elsa Kærholm
 född på Sibbary
 i det först
 byggda huset
 1855

Son farfar Ola Hennichsen berättar i sina
efterlämnade anteckningar om Linnhansen.

- 1880 16 nov. började fiskehamnen slakis
ut efter uppbyggd jetning.

- 1881 Blandes Linnhansens Hammaktsbetyg

- 1881 27 mars började ångbåtstrafiken mellan
Köpenhamn & Köpenhamn.

- 1882 7 början av febr. påbörjades hammarbetet
under ingenjörs E. P. Bergs ledning.

- 1882 18 mars påbörjades hel föden hammarnas
börjas

- 1882 lät farfar bygga det första huset vid
Linnögatan som hade balkong och varanda
utskärna i mörkt trä, som vi nu kalla för
"snickareglädje".

- 1888 9 mars började en bunn grävas för
Cementhamnbygget.

- 1888 28 mars dämades för den grävda bunnan.

Ola Hennichsen
född 1855
död 1946

väger av hans
anteckningar

- 1888 3 april Cementhamnen började grivas ut.
- 1888 1 maj Hela landet fullt av dervis.
- 1897 26 april började stenläggning till Klapphamns hamn.
- 1902 25-26 dec. julstämman med högtalaren på att
den lika inke har varit i mannaminnen.
Hamn-Linhamns järnväg betalt förstörd.
Hamnen har fått sin del och fartygen skeddades
svikt.
- 1902 29 dec. Färdigades arbetet med järnvägen
för att sätta den i gång ständ igen. Starten
alla fiskarna fingo arbeta hela vintern, lönen
var 2:50 pr. dag. De fiskare som sj var med
på järnvägen var på arbete på hamnen.
- 1903 23 febr. Började även godstrafiken på K-L. Järnvägen.
- 1903 3 mars kl. 6.45 på kvällen började person-
trafiken på K-L. Järnvägen.
- 1903 7 nov. Hela Linhamns hamn färdig till hela
sin vidd. Den första jernvagnshistorien blev då

medsärkt i mara änden av hamnen. Detta
föranledde en liten festlighet.

1910. 17 juli Den första flygmaskinen flög över
Lundsk. Det var dansken Knudsen, som landade
vid Lånkhalla, strax utanför Limhamn.

Första
flygmaskinen
över Lundsk.

(Jag minns mycket spänning det var bide hos
barn och vuxna. Då ut gick ut till Lånkhalla ängarna
för att insända flygmaskinen. Det var ju Cederström
som skulle komma, men misslyckades. Han var
skrädd som misslyckandet, som man kunde se på hans
"När Cederström var skulle vara hit fella

Den personen gick så ganska bit ^{lån till} fella
som hövet han äntligen till Taktbalmens hörs fella

Med smilt i mjälten gick han vända om fella*)

1919 22 juli Angaren nr. 5 gick av stapeln vid
Limhamn Skeppsvärd.

1920 29 maj. Angaren nr. 6 gick av stapeln vid
Limhamn Skeppsvärd och den 12 juli samma år

gicks ångaren färdigutrustad från varvet
1920. 11 aug. keldsläda vid varvet. Den första luft-
pöskan från Tyskland kom varvet vid halv
6 tiden då det brann.

"Jag minns då första biten skulle gå av stipelet
på Limhamns Skeppvarv. Det var festligt vid
hamnen med flaggor och man skulle ha en liten
festlighet högtidlighet vid stapelgängen. I våra miss-
lyckades det helt, biten rubbade sig inte ett tag.
Man fick använda sig av handkraft. Två järn-
karlar höll på under en veckas tid, både natt
och dag för att få ut biten; man sågade även
stapelvädden på gott det gick, och tidigt en morgon
skedde undret, biten gled ut. Vad jag minns tydligt
var arbetarnas pang samt man samnade vid och
vaknade vid. Vi badde nämligen vid Strandgatan
och hade utsikt över hamn och varv.

De sjung på här: "Vi lasses sand ibland, vi lasses

Limhamns
Skeppvarv
många människor
flyttade hit
från andra
ställen, och
fingra arbete
här.
Eftersom det
är blev varvet
medlyst

hela dagen, vi var blott alla nio, som lasses
sind rikland, på Läden Kälarns strand, vi lasses
hela dagen vi var blott alla nio."

Linnhamns Sheppsvær lades ned. Leras keritars-
byggnader blev en barstad åt många flyktlingas under
Andra världskriget. De svenska byggnaderna blevo
flygplansverkstad. Sen denna rörelse blev ned-
lagd och nu äro verkstäderna av AB Jämsmörking.

Linnhamns
Sheppsvær =
Flygindustri =
AB Jämsmörking

Fynd: gres, pitpelsas, av flinta, i stor mängd,
gammalt skerst i hamnen.

Fynd

Spökens. Annotorp är en egendom som ligger
mellan Kogelis och Linnhamm. 1790 ägdes den av
Frans Tuell i Stockholm. Gården har antiderats senare
av stika senare. Då denna gård har en gång be-
gitts ett mord på senare delen av 1800-talet.

Spöken
etter mord

Fröken Hedvig Lundberg född 1898, och bor på Linnhamm

berättas att hennes morfar fjärdingsman Lars Larsson
och tingsman Österberg från Tärnska Tingslöd blev
kittkallad med anledning av mordet. Sedan det liden
och hon på 1900-talet hörde mängden timbammor
klockan 12 på natten en häst och vagn som hon
körande på järnvägsplan till Linnésgården. Och
på backvägen sått en man utom "huv o huv".

Skrock:

Fiskarna var mycket skrockfulla.
Allt gann till fiskeridskap, såväl fint som grovt
fisk ej komma i närheten av fisk, allt skulle skräms
av. Vid nystning av gann och det då "kravade" sig,
som det heter på fiskarspråk, skulle varenda fisk
varligt plackas ut och ej skräms av. På lockfiskerna
där fiskarna hade sinna värdingar fingo ej barn
hoppa huv som helst och fram för allt måste hoppa
över en utbredd värding. Då fick de hoppa tillbaka
igen. Annars blev det olust. Om fiskaren var barn

Spöke utom
morsa och
huvud

Skrock

skulle gå på sjön, måste vi ha minna guds barm-
härdighet tillbaka eller vara rägen för att slippa
ett möte. Det var så som, liksom tyckte ingen
fiskare som, när folk kringade fisk, innan de
hade fiskat någon. Detta var nog inte skicket
utan ^{om} värdnad för Tio Darn. Någon tyckte inte
som när vissa perraner gick med i biten. De kunde ha så.

När vi blev glimnt av folklynnat. I sin fiskeritid
var på hemgående efter en fisketug, den ena fiskaren
ansgade den andra: "Har I varit på? Ja, vi har en
bättre - fisker utlag. Va har I? - Du ska inte
na på frividdan. — De båda fiskarna äro för
långe sedan borta och den som berättade detta vill
ej ha sitt namn nämmt.

Krigsträndelse.

Anders första världskriget och även närmast efter
spelade limstranspellen på spel i vår församling.
Pellen hade börjat gå till innan kriget bröt ut.

Folklynnat

Krig aug.
1914.

En gammal dansk fiskare yttrade: "När pillen
går i land, går krigsom över varmt." Fiskaren fick
rätt. Jag minns den 15 maj min mor & jag stod
utanför ingången till Dalkiska Utställningen, som öppnades
den dagen, för att se på skiten. Det var mycket lyft i
klädväg som uppskattades av både svenska och utländska
gäster, vilket gav upphov till att en gammal gummva
yttrade: på mycket lyft, det är inte riktigt det går
för långt det blir krig. Spideman gick i uppfyllelse.
Tre månader efter brade vi mobilisering i Sverige.
I Länhamnen brade vi kustbevakning, farlyg. På
ett av dessa var Prins Wilhelm befälhavare, ofta
säg man prinsens själva utföra sinna ärenden på
jorden även köpte han fisk av fiskargummorna,
och var själva fiskeriet var till sin bit.

Av krigsträndelser minns jag en skilande
vacker sommardag år 1914 i aug. mån då krigs-
blockaden ringde för att kalla folket till allmän
mobilisering i
Sverige

Spideman
om krig

Prins Wilhelm
på bit i
Länhamns hamn

Vacker augusti
söndag 19/14
allmän mobil-
isering i
Sverige

morbidisering. Menigen stad moss och jag och
hillsammorran och jag ett annat påhållspel ett
allvarant och påkande pådant, vid Limhamns
Järnvägsstation. När kom män som skulle lämna
sina familjer för att gå ut i det svåra och alla
trädde på knä, och alla var ledsna. Fåring var i
beredd på knä, men hade inga kläder till de inhägnade.
Fiskarna från Limhamn som var i landstörman
var klädda i sinna bli fiskartröjor och dita byxor
med ett grått band om livet, och grå bindel om armen
och en mössa med ett märke, delar en trekantig hatt.

När grävde skyttegravar på Thimsten Camerits ut-
grävningar. Officerare hade beslag på privaterna hos
familjer som bodde i närheten av hamnen. I hamnen
låg krigsfartyg, bl. andra hade vi besök av jern Wilhelms
som var överbefälhavare. När var mycket smittigt
av hamnfelk och fiskare för sitt värnlige och
aktige sätt. Framför allt var han mycket rädd

Landskommunskläd
De fiskartröjor
grå bindel om
armen.

om fiskarna mat, att de gå till söder med
sin bit, då de hade fått ut ^{maten} ~~sinna~~ mat under
natten på firke. På kvällen och nätterna spelade
strålkastarna från Danmark upp sitt stora
svenska kuster. En krigshändelse utspelades i Öresund
där en hel fiskare O. Svan Johansson 65 år.
En engelsk ubåt passerar på väg ut i Östersjön
passerar Klippfjärren, pännan mellan Saltholmarn
och Själänd. Ett lyskt bevakningsfartyg som låg
på internationellt farvatten observerade den eng-
elska båten, lyskan pannade engelsmännen och
sköt mot hela besättningen. Danbata och svenska
fiskare for ut för att kanna på de båten, men
det var ändast lika om man kunde på de och föde även
till Danmark.

En annan händelse utspelades i södra Öresund
i Roggrundspännan där prins Vilhelm var den
räddande. På här berättas dels successkontrollen

Lyskt bevakning
fartyg sköt mot
engelska ubåt
skott för
Saltholmarn.

J. Holmström och dets frutidofästare Dravström,
 båda i 70-årsåldern. Ett engelskt handelsfartyg gao
 på svenskt vatten, på väg ut i Östersjön, ett
 lyktet krigsfartyg upptäckte detsamma och påttas
 kaus dit, ett svenskt bevakningsfartyg som ligger
 i närheten ilas till hjälp och läggs sig emellan
 lykten och engelsmannen. Lykten signalerar stopp
 och "vi skjutes". Svenskarna svarar: "vi är också
 slava". Detta enligt Dravström. Någon skjutning blev ingen.

Holmström berättar om att den svenska båten
 hette Isellue och befälhavaren var prins Wilhelm.

Jag minns att händelsen väckte stor uppmärksam-
 het i tidningarna.

Jag minns även en annan händelse, en liknande
 där en svensk bit la sig emellan en lykt och en
 engelsk bit. Detta var mera falligt och den svenska
 befälhavaren blev kallad hjälle efter händelsen.
 Hans porträtt hvar in i veckotidningar på första

Prins Wilhelm
 räddade
 engelskt hand-
 handelsfartyg

Svensk hjälle

sidan och samtidigt fick ett smeknamn, som jag tyvärr inte är riktigt säker på, men jag tror att det var "Örnungen". Jag har inte fått reda på namnet på befälhavaren och bålet. När minns jag oftast på sidan stod att läsa i tidningen om hans död och där framkom också att han var en hjälte under första världskriget.

Under tiden kriget pågick blev det allt sämre med matförsörjningen och därför kom Limhamnssjälens att betyda mycket för en stor del av befolkningen. Ja, den blev nästan en nödsingel för folket. Själens var stor och fet, man behövde inte fylla att steka den i utan den gav fett i stället, som fäskt lag var på till annat ändamål, ja, även att steka potatis m.m. När försörjningen var som sämst, fingo vi fiskarna själva disponera över sin fångst. Kommunens då bestod på sjölen, man hade spånt rep över hamnkanterna och för att hindra fäskt att hamna i väcketin av båtarna

Limhamnssjälens till
nödsingel

och poliser skall vakt.

Skändelses under andra världskriget. Skerholagymnasiet
var en betydlig sak för folk. De engelska flygarna
som skulle kasta sin last av bomber gjorde felberäkning
och några bomber kammade i Kalmö och Linnhamn
i jern i Rattyscheren skadades och en lägenhet vid
Regimentsgatan skadades rätt stort. På torstaplatsen i
Linnhamns fiskerhamn fäll en bomb. Fiskarna stod nära
i sin båt och gickade till av en 50 meters därifrån,
men ingen skadades. Engelska flyglan krasade flygblad
över Linnhamn. När kriget var över ordning gjordes
under ett veckoslut evakuering, en lördagskväll gick en
ström av all sorts åkter med folk överat landet för
att fly från kusten. Bankerna hade köbildning av
folk som var rädda mista sina pengar. Pengarna tag
slut i de mindre bankerna och dessa fick låna hos
Riksbanken, de fick belåna inlåningarna som de hade
i pant för sina utbetalda lån till allmänheten.

Andra världskriget
1939

Skerholagymnasiet

Damms över

Linnhamn o. Kalmö

Engelska flygblad
över Linnhamn

Evakuering

Ransning
av utlag i bank

Ransonerung måste införas vid utlag. Red början
 på dagen 500:- kr. p. båk, senare 200:- kr. och vid sep.
 slut endast 100:- p. båk. Värdehandlingar och bäckor
 evakuerades under det oroliga och slutet på handling
 plats ej i Skåne. Lugnet Lugnet i bänkarna ätes.
 Ställdes efter en kort tid, men värdehandlingarna
 förvarades på okänt ort till krigets slut.

Flyktingströmmen från Danmarks gick till slut
 det stora Linnströmmen. Jag har ett starkt minne av
 denna flyktingström. När den kom hit. Det var i
 okt. mån, det var mycket blåsigt och kallt. Fiskarna
 hade slutat med sillfisket, det var ovanligt tidiga häst-
 stormar. Jag kom hem och berättade om att det kommit
 in i hamnen flera danska fiskare med flyktingar,
 och att de varit flera under natten eller nästa
 natt. Nästa kväll vid 10 à 11 tiden stod jag med många
 andra utskäders på kajen i Linnströmmen Liden fiskerhamn.
 Det var storm, kallt och mörkt på sjön. Danmarks

Flyktingströmmen
 från Danmark.

lag i mörket. Det kom naturligen en bit fylld
av danska judar och när de kom in i hamninloppet
skällde de upp "Du gamla Du fria". När de så såg
till vid kajen kurrade de för skrälla och jublade
över att de hamnat i land. Vi postrar visade
lite tafatt åt dem. Jag glömmes inte den scenen
Det kom 3 eller 4 båtar medan jag stod där.
Man kunde inte låta bli utan många kvätsas i
rad vänta vi när till hamnen och vi glädde oss åt
alla som hade räddats över hit.

En dansk rederiägare Hamnen i Hamn gjorde
och int mycket för sina landsmän
Jag minns för kom hem en dag från sjön och talade
och att till vatten eller de värnaste vattena väntade
hit över Landet en skara av flyktingar. Dio Hamnen
hade bett fiskarna att vara behjälplig med flykting-
arna. De skulle gå ut ett par timmar vid viss tid
på vatten, jag tror det var mellan 11-1 och sika efter.

Du gamla,
Du fria
Sjunga av flykt
bringas i Hamn-
inloppet till
Landskamm

Dansk direktör
i Hamn hjälper
sina landsmän

flyktingar, som ej själva kunde ta sig i land eller, om vägen hamnat i nätvet. Fiskarnas uppträdande gällde ju endast på svenskt vatten. Fiskarna följde kallelsen och de gick ut allmänt. För detta arbete betaldes koanen varje fiskare 50 kr. pr. gång. De skiftades som att vakta. Det var stor risk för dessa slachars människor som gick fly från sitt hem i mörker och storm, många kommo aldrig fram till svenskt vatten. Linnhamns fiskarna var ofta en förmedlande länk mellan Danmark och Sverige. Det hände ofta att danska fiskare ute på fiskfiske anropade svenska fiskare att laga post med till Sverige.

De svenska fiskarna skulle undis krigit alltid föra en liten svenskt flagg på sin båt på svart hav gick ut hamnen. Men hade de en slag legitimationskort ombord, över sig själva och baten.

Om liten ankarsstation eller hjälpsstation hade danskarna i en fiskaresbåge, som ägdes av en

Linnhamns
fiskare sökte
efter flyktingar
i landet.

En liten hjälp
station i en
fiskaresbåge

gammla fiskarfam. Till den lilla slagen vid den
lilla gränden kom ofta dunkla bannan med post
eller paket som svenska danska fiskare hämtade.
och födde vidare till Danmarks. Kallas också hämtade
han post. H. hade mörkblå blommor och keffe med
till den gamla kvinnan. Hon var som kom på besök
vid ett pedant tillfälle då postvärdingens utvaldes
ficks även ett fång av blommorna. Hon var lycklig
att det kunde vara så för sin gamla
kvinna. Men hon var glad att hon kunde hjälpa
andra och på var det ju bara att ta vara på ett
paket eller liknande någon dag, som hon själv upptäckte.
Hon hade släkt i Danmark, och det var nog hennes
på dessa som hon gärna ville hjälpa.

Kungabesök

Någon roligare kung, vad jag vet har ej besökt Linnhamns
Karl. XV har man sett rida på skandängarna mellan

Matris och Limhamn. Oskars II krig var det ett kort
av åkande i ryggen utom för Limhamns grann. Tio
nervärande kung Gustaf VI Adolf besökte Limhamn
under sin prins-tid för att fiska och gräva i Järavallen
och hans son prins Gustaf Adolf kom till Limhamn
för att besöka Cementfabriken och därifrån åkte
han i den gamla hästspårsvagnen på "Brottsbena"
till Kalkbrottet. Kungens sonson Carl Gustaf kom
för att se på den med lustbit till Limhamn.

Gustaf VI
Adolf har ut-
fört grävningar
i Järavallen

Gustaf Adolf
besöker
Kalkbrottet.

Personer

Långmans R. F. Berg "kallad Limhamns huggen"
var disponent för Skinska Cementfab. 1873 - 1907.
Skinska Cementfab. flyttade sina fabriker från Lomma
till Limhamn år 1888. Cementbolagets verksamhet ut-
vecklades kraftigt under Bergs ledning. Såväl cement-
brannen som fiskerbrannen byggdes under Bergs ledning

Limhamns-
huggen
R. F. Berg.

Lindström utvecklades hastigt från firkeliga till
industriell. Lindström fick hallbadhus, häst-
spårväg, järnväg, bibliotek, läkare m. m.

Trots det religiösa ^{livet} var han mycket verksam.
Han köpte missionsförbundet och lät bygga
ett nytt missionshus, som fick namnet Tabak.
Detta var ej riktigt färdigt vid hans bortgång.
Han höll ofta söndagsskolan. Två barn som gick
i söndagsskolan fick vid en minnigudsfröjd
efter honom sjunga hans älsklingsång: "Jag älskar
söndagsskolan och villigt skändas dit." m. m.

Trots framfartskridandet på fanns det ju mycket
av det gamla kvar, här fanns ju kända personer
men ja ett helt annat sätt. Här fanns gummor
som kom hem troget en gång i veckan med en korg på
armen. i korgen hade hon löns bullar och skryms till

försättning. Han blev kallad "kaga kvingen" och var
 många gånger eftertänkt. En annan hand gumma
 som kom på besök i fiskelaget var "kroppskvingen"
 han fälde kroppar och benband och dessutom
 komde hon för "peträns" roliga pjukan. Vid handväsk
 vände man sig till hos loagnit som bodde i Brattgatan
 skäl intill Strandgatan. Han satte iglas på det väskande
 stället i häken. Jag minns en gång det var omkring
 1906 eller 1907 min mor som hade mycket ont i tänderna.
 skulle gå till "igla kvingen", hon ville jag skulle
 följa med, jag var då 6 eller 7 år och blev följt som
 mor. Vi fick komma in i en liten rumma där hade
 han på ett bord ett par glasfällor och i dessa krälade
 iglas. Han tog dem med fingrarna och som jag inte
 minns fel på krälade han av dem med en cut-lapp.
 de krälade omkring handen på henne och han mörade
 åt dem. Hos fick piller på en stak och så satte gum-
 man iglarna på tandkittlet och då skulle de bifa sig.

"Kaga kvinga"

"Kroppskvingen"
som komde
för peträns."Iglakvingen"
som balade
tandvårts

fast och säga ut det tjuka blodet liksom de blösa tygerna
och överfyllda av blod och fet av. Jag minns ha
rädd jag var att reglarna skulle glida över i halsen på
moro och samtidigt tyckte jag det var något av trötteri
över det hela, men det rågade jag inte säga.

För sälligt mer personhistoria finns i min artikel
"Folket vid Strandgatan då skedet var ungt" i *Linntränings*
och i *Linntränings* tidningen, som jag sänt keder för
kort tid sedan.

J. No. till King.

Samt tack för god hjälp under andra världskriget
tät danskarna uppföra ett samman en skulptur från
flyktingtiden, den blev nära sjukhusen på Lilla
Linntränings. Och föreställer en kvinna och ett par barn
som blickar tillbaka mot hemmet Danmark.